МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО ТА ПОДАТКОВОГО ПРАВА

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: **Державна політика у сфері залучення інвестицій на місцевому рівні**

обувача вищої освіти II рівня, II курсу, ПМУз-24-1 групи,
еціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

світньо-професійна програма «Публічне управління фінансовою діяльністю держави та органів
ісцевого самоврядування»

_____ Тураш Вікторія Сергіївна
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

уковий керівник _____ Мацелик Тетяна Олександрівна, д.ю.н., професор
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

ерівник освітньо-професійної
рограми _____ Долгий Олександр Андрійович, д.ю.н., професор
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

опущено до захисту за рішенням кафедри фінансового та податкового права
ротокол від «09» січня 2026 р. № ___.

відувач кафедри _____ Глух Марина Василівна, к.ю.н., професор
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Ірпінь – 2026

Реєстрація № 3 08.01.2026 _____
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту 09.01.26р. _____
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 95 5 1 11.02.26р. _____
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: _____ Ю.В. Шпак
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії: _____ М.В. Глух
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ О.А. Долгий
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ А.В. Гарбінська-Руденко
(підпис) (ініціали, прізвище)

ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1.Доповідь	**від 0 до 10**	10		Ю.В. Шпак
2. Роздатковий матеріал	**від 0 до 5**	–		М.В. Глух
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	**від 0 до 25**	25		О.А. Долгий
5. Апробація (участь у конференціях)	**від 0 до 10**	10		А.В. Гарбінська-Руденко
РАЗОМ БАЛІВ	**від 0 до 50**	45		О.В. Черняєва
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	**від 0 до 100**	95		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
95	A	5	11.02.26р.	Ю.В. Шпак М.В. Глух О.А. Долгий А.В. Гарбінська-Руденко О.В. Черняєва

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

1.1. Сутність інвестицій та їх значення у соціально-економічному розвитку територій

1.2. Поняття та принципи державної інвестиційної політики на місцевому рівні

1.3. Нормативно-правове забезпечення інвестиційної діяльності органів місцевого самоврядування

РОЗДІЛ 2. ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

2.1. Суб'єкти реалізації державної політики із залучення інвестицій

2.2. Механізми залучення інвестицій, що застосовуються органами місцевого самоврядування

2.3. Процедури оцінки ефективності реалізації державної інвестиційної політики

РОЗДІЛ 3. ОПТИМІЗАЦІЯ ЗАХОДІВ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

3.1. Удосконалення інституційного та організаційного забезпечення залучення інвестицій

3.2. Зарубіжний досвід реалізації інвестицій на місцевому рівні

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах сучасних соціально-економічних трансформацій, процесів децентралізації влади та зростання конкуренції між територіями за інвестиційні ресурси проблема формування та реалізації ефективної державної політики у сфері залучення інвестицій на місцевому рівні набуває особливої актуальності. Інвестиції є одним із ключових чинників економічного розвитку територіальних громад, оскільки вони забезпечують оновлення інфраструктури, створення нових робочих місць, зростання доходів місцевих бюджетів і підвищення якості життя населення.

В Україні впродовж останніх років відбувається активне реформування системи публічного управління, зокрема у напрямі посилення ролі органів місцевого самоврядування у соціально-економічному розвитку територій. Передача значної частини повноважень і фінансових ресурсів на місцевий рівень актуалізує потребу у формуванні дієвої державної інвестиційної політики, яка б враховувала специфіку регіонального розвитку, інституційну спроможність громад та їхній інвестиційний потенціал. Водночас, недостатня узгодженість дій між центральними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, фрагментарність інструментів державної підтримки інвестицій та наявність адміністративних бар'єрів стримують активізацію інвестиційних процесів на місцевому рівні. Актуальності досліджуваній темі додають і сучасні виклики, пов'язані з необхідністю відновлення економіки, модернізації інфраструктури та забезпечення сталого розвитку територій. У цих умовах саме ефективна державна політика у сфері залучення інвестицій на місцевому рівні може стати важливим інструментом мобілізації внутрішніх і зовнішніх інвестиційних ресурсів.

Проблематика державної політики у сфері залучення інвестицій на місцевому рівні традиційно викликає підвищений науковий інтерес з боку вітчизняних учених економічного, управлінського та фінансового спрямування, оскільки інвестиції є визначальним чинником забезпечення

сталого соціально-економічного розвитку територій, підвищення їх інвестиційної привабливості та фінансової спроможності. Значний внесок у дослідження теоретичних засад і практичних механізмів формування та реалізації державної та регіональної інвестиційної політики зробили такі українські науковці, як С. О. Іщук, В. С. Кравців, М. І. Мельник, І. З. Сторонянська, Н. А. Добрянська, Л. А. Торішня, А. В. Степанова, О. В. Яценко, В. М. Яценко, Д. Руденко, В. П. Антонюк, Л. Г. Чернюк, М. П. Бутко, З. С. Варналій, Т. В. Пепа, І. Ю. Єгоров, Ю. В. Макогон, В. М. Геєць, А. С. Гальчинський, Т. І. Єфименко та інших, у працях яких розкриваються питання інституційного забезпечення інвестиційної діяльності, державного регулювання інвестиційних процесів, формування сприятливого інвестиційного клімату та розвитку інвестиційного потенціалу регіонів і територіальних громад.

Водночас, незважаючи на ґрунтовність наукових напрацювань зазначених авторів, сучасні умови децентралізації, структурних змін економіки, посилення міжрегіональної конкуренції за інвестиційні ресурси та вплив глобальних викликів зумовлюють необхідність подальших досліджень, спрямованих на вдосконалення державної політики та організаційно-інституційних механізмів залучення інвестицій на місцевому рівні.

Мета роботи полягає у дослідженні державної політики у сфері залучення інвестицій на місцевому рівні, аналізі актуальних проблем у сфері залучення інвестицій в Україні та розробці окремих рекомендацій щодо вдосконалення заходів інвестиційної політики на місцевому рівні.

Завдання дослідження:

- розкрити сутність інвестицій та їх значення у соціально-економічному розвитку територій;

- проаналізувати поняття та принципи державної інвестиційної політики на місцевому рівні;

- визначити нормативно-правове забезпечення інвестиційної діяльності органів місцевого самоврядування;

- оцінити діяльність суб'єктів реалізації державної політики із залучення інвестицій;

- визначити механізми залучення інвестицій, що застосовуються органами місцевого самоврядування;

- проаналізувати процедури оцінки ефективності реалізації державної інвестиційної політики;

- надати рекомендації щодо удосконалення інституційного та організаційного забезпечення залучення інвестицій;

- систематизувати зарубіжний досвід реалізації інвестицій на місцевому рівні.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у сфері залучення інвестицій на місцевому рівні.

Предметом дослідження є державна політика у сфері залучення інвестицій на місцевому рівні.

Методи дослідження: у роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема аналіз і синтез, індукція та дедукція, системний підхід, абстрагування та узагальнення – для розкриття сутності та змісту державної політики у сфері залучення інвестицій на місцевому рівні; нормативно-правовий та інституційний аналіз – для дослідження законодавчого й організаційного забезпечення інвестиційної політики; метод експертних оцінок і прогнозування – для обґрунтування напрямів удосконалення механізмів залучення інвестицій та визначення перспектив їх подальшого розвитку на місцевому рівні.

Науково-практична значимість одержаних результатів. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення законодавства у сфері інвестування в Україні, а також для підвищення ефективності залучення інвестицій на місцевому рівні. Окреслені висновки та рекомендації можуть мати практичне застосування у правозастосовній діяльності та сприяти модернізації підходів державного управління інвестуванням.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

1.1. Сутність інвестицій та їх значення у соціально-економічному розвитку територій

Інвестиції як джерело фінансових ресурсів відіграють важливу роль у підвищенні рівня результатів господарювання та утворенні доданої вартості, додаткових прибутків. Інвестиції є «невід'ємним елементом кожної економічної системи. Значення інвестицій важко переоцінити, оскільки їх спрямовано як на підтримання економічних показників на певному рівні, так і з метою розширення господарських зв'язків, сприяння позитивним змінам, збільшення кількості робочих місць, формування нового укладу економіки тощо» [1, с. 7]. З-поміж учених, які досліджують інвестиції, не існує єдиного підходу до визначення поняття «інвестиції». У перекладі з латинської мови термін «інвестиції» (від латин. invest) означає «вкладати» [1, с. 9]. Розглядаючи зазначене поняття в більш широкому розумінні, можна визначити його як «вкладання капіталу з метою його подальшого збільшення» [1, с. 10].

Стаття 1 Закону України «Про інвестиційну діяльність» визначає інвестиції як «всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект» [2]. У Законі України «Про режим іноземного інвестування» іноземними інвестиціями є «всі цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об`єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту» [3].

Американські фахівці Дж. Сакс та О. Пивоварський зазначають, що «інвестиції виступають видатками на придбання будівель, житла та

обладнання, котрі з часом мають забезпечити збільшення виробничої потужності економіки держави» [4, с. 291].

Окремі українські науковці стверджують, що інвестиції є «матеріальною основою структуризації економіки та що вирішення проблемних питань в інвестиційному полі буде початком не лише структурно-функціональної реконструкції економіки, але і стане початком її стабілізації у відповідному векторі подальшого зростання» [5, с. 106].

Спільним для багатьох вчених є те, що «інвестиції спрямовані, насамперед, на отримання певного прибутку на вкладений капітал, вдосконалення та розширення виробництва, що і мотивує інвесторів до вкладення коштів у комерційну, виробничу та інші сфери діяльності. Спираючись на наведені погляди науковців щодо розуміння інвестицій можна сказати, що інвестиції являють собою майнові та інтелектуальні цінності, які цілеспрямовано вкладаються в об`єкти комерційної, підприємницької, виробничої та інших видів діяльності з метою одержання прибутку та розвитку відповідної території» [1, с. 13].

Отже, до елементів майнових та інтелектуальних цінностей належать:

– гроші, акції, паї, цільові банківські вклади та інші цінні папери;

– рухоме та нерухоме майно;

– майнові права, що випливають з авторського права;

– інтелектуальні цінності;

– сукупність комерційних, технічних та технологічних знань (ноу-хау);

– права на користування водними та земельними ресурсами, нерухомістю, обладнанням та інші майнові права;

– інші цінності.

Інвестиціям притаманні такі ключові ознаки:

– «інвестиції є вкладеннями розміщених вільних ресурсів, які подано в різних формах;

– інвестиції є засобом та способом формування нового прибутку, доданої вартості;

– інвестиції виступають одночасно у вигляді блага, активу та процесу; інвестиції виступають у вигляді інструменту для збереження з урахуванням фактору часу вартості активів;

– інвестиції виступають у вигляді інструменту для збільшення капіталу, досягнення певного соціального або іншого ефекту;

– інвестиції є способом залучення додаткових ресурсів» [1, с. 15].

Поширеною класифікацією інвестицій у теорії та практиці публічного управління є розподіл інвестицій на внутрішні та зовнішні (іноземні).

Наприклад, Ю. Подвисоцький стверджує, що «за певних умов надходження іноземних інвестицій часто позитивно впливає на розвиток економіки, що виявляється у формуванні додаткових капітальних інвестицій, надходжень сучасних технологій, іноземної валюти, що є особливо актуальним у кризових умовах» [6, с. 74]. Іноземні інвестиції для державної економіки є доволі значущими, тому що вони виступають як джерело капіталовкладень, і доволі часто – у формі новітніх засобів виробництва.

В. Марцин зазначає, що «іноземні інвестиції в державній економіці кожної держави виступають у формі каталізатора прискореного соціального та економічного розвитку» [7, с. 2]. Залучення іноземних інвестицій як правило «спрямоване на заповнення в економіці держави іноземними фінансовими ресурсами певних слабких місць, на які часто не вистачає внутрішніх державних ресурсів» [1, с. 19].

Державні інвестиції виступають у формі кредитів та позик, що надаються з боку однієї держави або державного об'єднання чи союзу іншій (іншому). Тоді йдеться про міждержавну комунікацію, тобто відносини між державами, які регулюються міжнародним правом та міжнародними нормативно правовими актами. Приватними інвестиціями є інвестиції приватних організацій або фізичних осіб (громадян) однієї держави певним суб'єктам іншої держави [1, с. 21].

Інвестиційні відносини достатньо багатогранні та складні.

Однією з ознак розподілу інвестицій за формами є «розмежування фінансових, реальних та інтелектуальних інвестицій. Варто детально детальніше на кожній із форм. Фінансові інвестиції є капіталовкладеннями у відповідні фінансові інструменти, такі як паї, депозити, цільові банківські вклади, інвестиційні цінні папери та ін.» [1, с. 25].

Реальними ж інвестиціями є капіталовкладення в певні виробничі фонди. Як правило, це є «вкладеннями в такі матеріальні активи, як споруди обладнання та інші товарно-матеріальні цінності, а також нематеріальні активи. До нематеріальних активів можна віднести ліцензії, патенти, науково-практичну, технологічну, технічну та іншу документацію. В умовах ринкової економіки ринкових доцільно використовувати розподіл інвестицій на прямі та портфельні» [9, с. 35].

У науковій літературі використовується значна кількість визначень терміну «прямі інвестиції».

Наприклад, під прямими інвестиціями розуміють:

– «операції з питань налагодження закордонного виробництва, за результатами яких відбувається контроль процесу прийняття рішень у межах іноземного філіалу;

– закордонні операції підприємства з питань формування або розширення філіалів, що дають інвесторові право контролю;

– фінансування, спрямоване на забезпечення, розширення або формування постійної участі в підприємстві, що дає можливість інвестору здійснювати над ним управлінський контроль» [1, с. 41] .

Як зазначає О. Данилов «прямі інвестиції – є основною формою експорту приватного капіталу, котра забезпечує ефективний рівень контролю і надає право розпорядження зарубіжними активами» [8, с. 81].

Позиція Міжнародного валютного фонду щодо прямих інвестицій полягає у тому, що «прямі іноземні інвестиції існують за умов володіння іноземним власником 25 % і вище статутного капіталу акціонерного товариства» [8, с. 23].

Інвестиційна діяльність здійснюється на внутрішньому і зовнішньому інвестиційних ринках. Зовнішній ринок представлений іноземними інвестиціями.

Іноземні інвестиції – це «вкладення за кордоном матеріальних та фінансових ресурсів, а також таких специфічних активів, як компетенція менеджменту і технічні знання. Це юридично регламентована власність у вигляді будь-якого майна або майнових прав, що походять з-поза меж країни, яка приймає інвестиції, що дозволені для інвестування законодавством цієї країни або міжнародними договорами та вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти підприємницької й іншої діяльності країни, відповідно до її законодавства або міжнародних договорів із метою отримання прибутку (доходу) та/або досягнення соціального ефекту» [1, с. 41].

Іноземні інвестиції – це «цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою одержання прибутку чи досягнення соціального ефекту [10, с. 281]. Для окремої території головним ефектом від прямих інвестицій є формування нових робочих місць, які підвищують ефективність діяльності місцевих субєктів малого підприємництва, підрядників та постачальників, а також формують нові підходи до конкуренції, ділового рейтингу та позитивного іміджу міст.

Об'єднані територіальні громади, які «мають можливість конкурувати за інвестиції, застосовуючи сучасні інструменти територіального маркетингу, формують особисті стратегії розвитку залучення прямих інвестицій» [11]. Органи публічного управління мають «сформувати відповідні умови для органів місцевого самоврядування, що будуть налаштованими на залучення іноземних інвестицій, формування позитивного інвестиційного іміджу відповідних територій, пошук потенційних інвесторів і на контроль діяльності відповідних інвесторів» [1, с. 21].

У свою чергу портфельні інвестиції, як зазначає А. Пересада, «є капітальними вкладеннями, частка яких нижче межі, визначеної для прямих іноземних інвестицій» [12, с. 201].

Варто відмітити, що портфельні інвестиції не контролюються закордонними компаніями.

Міжнародні корпорації лише в «деяких випадках мають можливість реального контролю над іноземними підприємствами, маючи портфельні інвестиції. Це відбувається за наявності таких факторів як значної розпорошеності акцій серед інвесторів» [1, с. 31].

Як правило, портфельні інвестиції здійснює пасивний інвестор, який отримує невелику частку компанії, в розрахунку на систематичний невеликий стабільний прибуток.

Інвестиційний портфель складається із портфеля фінансових інвестицій та портфеля реальних інвестицій (проектів). У наукових джерелах використовується кілька визначень поняття «інвестиційний портфель».

Одне з них визначає інвестиційний портфель як «відповідну сукупність цінних паперів, що перебувають у володінні фізичної або юридичної особи, яка є суб'єктом управління» [13, с. 329].

Головне значення інвестицій варто визначити за допомогою двох ключових функції, які вони можуть реалізувати:

– подолання негативних явищ та тенденцій в економічній сфері суспільства;

– створення позитивних зрушень та зростання в економічній сфері країни. Інвестиційний процес забезпечується за допомогою руху інвестицій.

Таке твердження підтримує науковець О. Стадницька, яка стверджує: «інвестиційний процес є рухом фізичних та фінансових величин» [14, с. 45].

У енциклопедичному словнику з державного управління інвестиційна діяльність визначена «як сукупність практичних дій держави, внутрішніх і зовнішніх юридичних осіб та громадян щодо реалізації інвестицій» [10, с. 255].

Варто погодитись із думкою А. Музиченко про те, що «інвестиційна привабливість відповідної території визначається діяльністю системи чинників суб'єктивного та об'єктивного характеру. До суб'єктивних чинників можна віднести діяльність органів публічної влади на місцях, котра спрямована на формування позитивного інвестиційного клімату з метою залучення іноземних інвестицій в економіку відповідної територіальної одиниці. Головні напрямки структурних перетворень їх економіки та соціально-економічні особливості інвестиційної привабливості відповідної території можна віднести до об'єктивних чинників. Інвестори зазвичай надають перевагу територіальним одиницям з вигідним та промислово розвинутим економічним положенням» [15, с. 66].

Таким чином, інвестиційній діяльності характерний інвестиційний клімат та інвестиційна привабливість. Вказані поняття є ключовими в теорії інвестицій. Існуючий стан інвестиційного клімату та рівень інвестиційної діяльності потребують наукового обґрунтування, вдосконалення та покращання.

Ключову роль у підвищенні інвестиційної привабливості нашої держави повинна відігравати влада. Саме органи публічної влади «мають визначити головні напрями та об'єкти інвестування і сформувати належні умови для втілення в життя певних державних програм незалежно від наявних джерел фінансування інвестицій. Публічне управління у сфері залучення інвестицій потребує чіткого визначення поняття залучення інвестицій, зокрема визначення двох ключових моментів: звідки та до чого залучаються інвестиції» [1, с. 51].

До основних джерел залучення інвестицій варто відносити:

– державу;

– іноземні держави та міжнародні організації;

– приватних закордонних інвесторів;

– фінансові ринки;

– домогосподарства;

– приватні структурні одиниці.

Джерелами іноземних інвестицій є держави та міжнародні організації – «донори і кредитори, які інвестують у нашу державу, керуючись принципами міжнародної технічної допомоги та цільової спрямованості» [1, с. 31] .

Серед організацій, які є донорами нашої національної економіки, варто виділити: Європейський Союз (далі – ЄС), Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) та Світовий банк.

Важливим джерелом для забезпечення формування прямих іноземних інвестицій в Україні є приватні закордонні інвестори, які не тільки виступають як «додатковий інвестиційний ресурс, але і надають цілком ефективні можливості освоєння досвіду управління та менеджменту, а також допомагають в освоєнні нових сучасних технологій» [1, с. 41] . Джерелом інвестицій можуть бути державний та місцевий бюджети. Таким внутрішнім інвестиціям властива «цілеспрямованість, що зумовлена потребами соціально-економічного розвитку держави та визначена в державних програмах розвитку. До приватних структурних одиниць економіки можна віднести суб'єкти господарювання, які за рахунок власних прибутків утворюють інвестиційні ресурси та спрямовують їх на власне виробництво, на оновлення, підтримку та розширення цього виробництва» [1, с.45] .

До основних напрямів інвестування належать: економіка країни; галузі економіки; окремі територіальні одиниці; структурні одиниці економіки.

Отже, інвестиції є ключовим чинником соціально-економічного розвитку територій, оскільки вони забезпечують відтворення та модернізацію виробничого потенціалу, розвиток інфраструктури й підвищення конкурентоспроможності регіонів. Сутність інвестицій полягає у цілеспрямованому вкладенні фінансових, матеріальних та інтелектуальних ресурсів з метою отримання економічного й соціального ефекту в майбутньому. Значення інвестицій для розвитку територій проявляється у створенні нових робочих місць, зростанні доходів населення, покращенні якості життя та забезпеченні сталого розвитку. Інвестиційна активність сприяє

впровадженню інновацій, розвитку малого і середнього бізнесу, підвищенню рівня зайнятості та формуванню сучасної соціальної інфраструктури. Водночас ефективна інвестиційна політика територій дозволяє зменшити диспропорції у регіональному розвитку та забезпечити збалансоване використання наявних ресурсів. Таким чином, інвестиції виступають не лише джерелом економічного зростання, а й важливим інструментом соціального прогресу територій. Їх залучення та раціональне використання є необхідною умовою підвищення добробуту населення, зміцнення економічної стабільності та формування довгострокових перспектив розвитку регіонів.

1.2. Поняття та принципи державної інвестиційної політики на місцевому рівні

Державна інвестиційна політика є важливою складовою загальної економічної політики держави та спрямована на створення умов для залучення інвестиційних ресурсів, їх ефективного розподілу та використання з метою забезпечення сталого соціально-економічного розвитку. У сучасних умовах зростає роль місцевого рівня у формуванні та реалізації інвестиційної політики, що пов'язано з процесами децентралізації, посиленням фінансової самостійності територіальних громад і розширенням повноважень органів місцевого самоврядування.

У наукових дослідженнях державна інвестиційна політика трактується як «система цілей, завдань, інструментів і механізмів державного впливу на інвестиційні процеси з метою стимулювання економічного розвитку та структурних перетворень» [16, с. 28]. Вона охоплює регулювання інвестиційної діяльності, формування сприятливого інвестиційного клімату, захист прав інвесторів та забезпечення ефективного використання інвестиційних ресурсів.

На місцевому рівні державна інвестиційна політика реалізується через діяльність органів місцевого самоврядування, які, «керуючись загальнодержавною стратегією розвитку, формують власні інвестиційні

пріоритети з урахуванням специфіки території, наявного ресурсного потенціалу та потреб громади» [17, с. 67]. Саме на цьому рівні відбувається безпосередня взаємодія з інвесторами, реалізація інвестиційних проєктів та оцінка їх соціально-економічного ефекту.

В умовах реформи децентралізації в Україні місцеві громади отримали значно ширші можливості для залучення інвестицій, зокрема через «управління комунальним майном, участь у державно-приватному партнерстві, розроблення стратегій розвитку та інвестиційних паспортів територій» [18]. Це обумовлює необхідність формування ефективної державної інвестиційної політики саме на місцевому рівні, яка б забезпечувала конкурентоспроможність територій і сприяла їх сталому розвитку.

Вважаємо, що державна інвестиційна політика на місцевому рівні – це цілеспрямована діяльність органів публічної влади, спрямована на створення сприятливих умов для залучення та ефективного використання інвестицій з метою соціально-економічного розвитку територіальних громад.

Важливим елементом формування та реалізації інвестиційної політики є дотримання певних принципів, які визначають її спрямованість, зміст і методи реалізації.

Первинним та ключовим є принцип законності, який передбачає здійснення інвестиційної діяльності виключно в межах чинного законодавства. Дотримання цього принципу гарантує «захист прав та інтересів інвесторів, забезпечує стабільність інвестиційного середовища та знижує правові ризики» [19].

Не менш важливим є «принцип прозорості, що означає відкритість та доступність інформації щодо інвестиційних можливостей території, процедур прийняття рішень і реалізації інвестиційних проєктів. Прозорість діяльності органів місцевого самоврядування «підвищує рівень довіри інвесторів та сприяє формуванню позитивного інвестиційного іміджу громади»» [18].

Принцип стратегічності передбачає орієнтацію інвестиційної політики на довгострокові цілі розвитку територій. Реалізація цього принципу

«здійснюється через розроблення стратегій розвитку громад, програм соціально-економічного розвитку та середньострокових планів реалізації інвестиційних проєктів» [18]. Стратегічний підхід до інвестування дозволяє забезпечити узгодженість інвестиційних рішень із загальнодержавними та регіональними пріоритетами.

Важливе значення має принцип ефективності, який полягає в досягненні максимального соціально-економічного результату за умов обмеженості ресурсів. Це передбачає «ретельний відбір інвестиційних проєктів, оцінку їх доцільності, моніторинг реалізації та аналіз результативності» [20, с. 24].

Принцип партнерства передбачає активну взаємодію органів місцевого самоврядування з бізнесом, громадськими організаціями та міжнародними інституціями. Однією з найбільш ефективних форм реалізації цього принципу є державно-приватне партнерство, яке дозволяє залучати приватний капітал до реалізації соціально значущих інфраструктурних проєктів [21, с. 67].

У сучасних умовах особливої актуальності набуває принцип адаптивності, що полягає у здатності інвестиційної політики реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища. Економічна нестабільність, глобальні кризи, воєнні ризики та технологічні зміни вимагають гнучких управлінських рішень і постійного коригування інвестиційних пріоритетів [22].

Також важливим є принцип регіональної збалансованості, спрямований на зменшення соціально-економічних диспропорцій між територіями. Державна інвестиційна політика має сприяти розвитку не лише економічно сильних регіонів, а й депресивних територій, стимулюючи їх модернізацію та економічне відновлення [22].

Таким чином, принципи державної інвестиційної політики на місцевому рівні формують основу для розроблення та реалізації ефективних управлінських рішень у сфері залучення інвестицій. Їх дотримання сприяє підвищенню інвестиційної привабливості територіальних громад, активізації

економічної діяльності та забезпеченню сталого соціально-економічного розвитку.

Одним із ключових результатів реалізації державної інвестиційної політики на місцевому рівні є формування сприятливого інвестиційного клімату територіальних громад. Інвестиційний клімат визначається «сукупністю економічних, правових, інституційних та соціальних умов, які впливають на рішення інвесторів щодо вкладення капіталу в конкретну територію» [23, с. 11].

Органи місцевого самоврядування відіграють вирішальну роль у формуванні інвестиційного клімату, оскільки саме вони забезпечують практичну реалізацію регуляторних норм, надають адміністративні послуги, управляють земельними ресурсами та комунальним майном. Якість управлінських рішень на місцевому рівні безпосередньо впливає на рівень довіри бізнесу до влади та готовність інвесторів реалізовувати довгострокові проєкти [23, с. 23].

У рамках державної інвестиційної політики важливим завданням є мінімізація адміністративних бар'єрів, спрощення дозвільних процедур і забезпечення прогнозованості регуляторного середовища. Надмірна бюрократизація, корупційні ризики та нестабільність нормативно-правової бази значно знижують інвестиційну привабливість територій, навіть за наявності значного ресурсного потенціалу [18].

Формування позитивного інвестиційного клімату також пов'язане з розвитком інфраструктури, зокрема транспортної, інженерної та соціальної. Інвестиції в інфраструктурні об'єкти створюють передумови для залучення приватного капіталу, оскільки знижують витрати інвесторів та підвищують ефективність реалізації проєктів [18].

Таким чином, державна інвестиційна політика на місцевому рівні має бути спрямована не лише на безпосереднє залучення інвестицій, а й на створення комплексного сприятливого середовища для ведення бізнесу.

Ефективність державної інвестиційної політики значною мірою залежить від рівня розвитку інституційного середовища на місцях. Інституційні засади включають сукупність органів влади, процедур, правил та неформальних практик, які визначають механізми взаємодії між владою та інвесторами [24].

Ключовими інституційними суб'єктами реалізації інвестиційної політики на місцевому рівні є органи місцевого самоврядування, місцеві державні адміністрації, агенції регіонального розвитку, комунальні підприємства та спеціалізовані інвестиційні офіси. В останні роки в Україні спостерігається тенденція до створення інвестиційних офісів при органах місцевого самоврядування, основним завданням яких є супровід інвесторів за принципом «єдиного вікна» [24].

Важливою складовою інституційного забезпечення є наявність стратегічних документів розвитку, зокрема стратегій розвитку територіальних громад та планів реалізації інвестиційних проєктів. Такі документи «дозволяють систематизувати інвестиційні пріоритети, визначити ключові напрями розвитку та забезпечити узгодженість дій усіх учасників інвестиційного процесу» [18].

Проте, недостатній рівень інституційної спроможності органів місцевого самоврядування часто залишається стримуючим фактором реалізації інвестиційної політики. Брак кваліфікованих кадрів, обмежені управлінські ресурси та низький рівень аналітичного забезпечення знижують ефективність прийняття інвестиційних рішень [24].

Отже, посилення інституційної спроможності місцевих органів влади є необхідною умовою реалізації принципів державної інвестиційної політики та досягнення її стратегічних цілей.

У сучасних умовах важливим принципом державної інвестиційної політики стає орієнтація на сталий розвиток територій. Сталий розвиток передбачає збалансоване поєднання економічних, соціальних та екологічних цілей розвитку, що особливо актуально для місцевого рівня управління [24].

Інвестиційні рішення, що приймаються органами місцевого самоврядування, повинні враховувати не лише економічну доцільність, а й соціальні наслідки та екологічний вплив реалізації проєктів. Залучення інвестицій у «зелену» енергетику, енергоефективність, екологічно чисте виробництво та розвиток соціальної інфраструктури відповідає цілям сталого розвитку та підвищує довгострокову конкурентоспроможність територій [18].

У цьому контексті важливим є принцип соціальної спрямованості інвестиційної політики, який передбачає орієнтацію на підвищення якості життя населення, розвиток людського капіталу та зменшення соціальної нерівності. Інвестиції в освіту, охорону здоров'я, культуру та житлово-комунальну сферу формують соціальну базу для подальшого економічного зростання громад [24].

Таким чином, інтеграція принципів сталого розвитку в державну інвестиційну політику на місцевому рівні дозволяє забезпечити довготривалий позитивний ефект від реалізації інвестиційних проєктів.

Конкурентоспроможність територіальних громад дедалі більше визначається їх здатністю залучати та ефективно використовувати інвестиційні ресурси. Дотримання принципів державної інвестиційної політики створює умови для формування позитивного іміджу громади та її позиціонування як надійного партнера для бізнесу [18].

Зокрема, принцип прозорості та законності сприяє зниженню інвестиційних ризиків, що є одним із ключових критеріїв прийняття інвестиційних рішень. Принцип стратегічності дозволяє громаді демонструвати чітке бачення власного розвитку, а принцип партнерства – залучати додаткові ресурси та експертизу через співпрацю з приватним сектором і міжнародними організаціями [24].

У підсумку варто зазначити, що реалізація державної інвестиційної політики на місцевому рівні з урахуванням її основних принципів сприяє не лише зростанню обсягів інвестицій, а й підвищенню економічної самодостатності та фінансової стійкості територіальних громад.

1.3. Нормативно-правове забезпечення інвестиційної діяльності органів місцевого самоврядування

Нормативно-правове забезпечення інвестиційної діяльності є фундаментальною основою формування та реалізації державної інвестиційної політики на місцевому рівні. Саме через систему правових норм визначаються повноваження органів місцевого самоврядування, механізми залучення інвестицій, гарантії захисту прав інвесторів та умови реалізації інвестиційних проєктів. У сучасних умовах розвитку України, з урахуванням процесів децентралізації та євроінтеграції, питання нормативно-правового регулювання інвестиційної діяльності органів місцевого самоврядування набуває особливої актуальності.

Інвестиційна діяльність органів місцевого самоврядування здійснюється в межах правового поля, сформованого нормами Конституції України, законами України, підзаконними нормативно-правовими актами, а також міжнародними договорами, ратифікованими Верховною Радою України. Сукупність цих актів створює правову основу для залучення, використання та захисту інвестицій на територіальному рівні [16, с. 27].

Конституція України є базовим нормативно-правовим актом, який визначає загальні принципи функціонування місцевого самоврядування та економічної системи держави. Відповідно до статті 142 Конституції України, «матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, а також інші кошти, що перебувають у власності територіальних громад» [25].

Це положення створює правові передумови для участі органів місцевого самоврядування в інвестиційній діяльності, зокрема через управління комунальним майном, участь у реалізації інвестиційних проєктів та залучення приватного капіталу. Конституційні гарантії права власності, закріплені у статті 41, «забезпечують захист прав інвесторів і формують основу для стабільності інвестиційного середовища» [25].

Таким чином, Конституція України закладає фундаментальні принципи правового регулювання інвестиційної діяльності на місцевому рівні, визначаючи межі повноважень і відповідальності органів місцевого самоврядування[25].

Ключовим законодавчим актом у сфері інвестиційної діяльності є Закон України «Про інвестиційну діяльність», який визначає «правові, економічні та соціальні умови здійснення інвестиційної діяльності на території України. Відповідно до цього закону, інвестиційна діяльність може здійснюватися органами місцевого самоврядування у межах їх повноважень шляхом участі в інвестиційних проєктах, створення сприятливих умов для інвесторів та забезпечення захисту інвестицій» [26].

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначає компетенцію органів місцевого самоврядування у сфері соціально-економічного розвитку територій, управління комунальною власністю та залучення інвестицій. Зокрема, «органи місцевого самоврядування мають право затверджувати програми соціально-економічного розвитку, сприяти інвестиційній діяльності та створювати умови для розвитку підприємництва на відповідній території» [27].

Важливе місце у правовому регулюванні інвестиційної діяльності займає Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями», який передбачає «можливість участі органів місцевого самоврядування у реалізації масштабних інвестиційних проєктів шляхом надання інфраструктурної підтримки та сприяння інвесторам» [28].

Таким чином, законодавча база України створює комплексне правове середовище для реалізації інвестиційної діяльності органів місцевого самоврядування.

Важливим елементом нормативно-правового забезпечення інвестиційної діяльності є бюджетне законодавство. Бюджетний кодекс України визначає порядок формування та використання коштів місцевих

бюджетів, зокрема у частині фінансування інвестиційних програм і проєктів [29].

Органи місцевого самоврядування мають право спрямовувати бюджетні кошти на реалізацію капітальних видатків, розвиток інфраструктури та співфінансування інвестиційних проєктів. При цьому бюджетне законодавство встановлює вимоги щодо цільового та ефективного використання коштів, що сприяє підвищенню відповідальності місцевої влади за прийняті інвестиційні рішення [29].

Особливу роль у фінансуванні інвестиційних проєктів відіграють міжбюджетні трансферти, субвенції та державні програми регіонального розвитку, що регламентуються відповідними нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України [30].

Однією з ключових форм залучення інвестицій на місцевому рівні є державно-приватне партнерство. Правові засади його реалізації визначені Законом України «Про публічно-приватне партнерство», який регламентує порядок підготовки, укладення та виконання договорів державно-приватного партнерства [31].

Цей закон надає органам місцевого самоврядування право виступати стороною договорів державно-приватного партнерства, що дозволяє залучати приватний капітал до реалізації інфраструктурних та соціально значущих проєктів. Нормативно-правове забезпечення публічно-приватного партнерства сприяє розподілу ризиків між державою та приватним партнером і підвищує ефективність реалізації інвестиційних проєктів [31].

Важливу роль у деталізації законодавчих норм відіграють підзаконні нормативно-правові акти, зокрема постанови Кабінету Міністрів України, накази міністерств та методичні рекомендації. Вони визначають порядок підготовки інвестиційних проєктів, оцінки їх ефективності, відбору та моніторингу реалізації [32].

Значне місце серед таких актів посідають документи, що регламентують стратегічне планування розвитку територій, порядок розроблення стратегій

територіальних громад та планів їх реалізації. Ці акти забезпечують узгодженість інвестиційної діяльності з довгостроковими цілями розвитку [32].

Попри наявність розвиненої нормативно-правової бази, інвестиційна діяльність органів місцевого самоврядування стикається з низкою проблем, серед яких: фрагментарність законодавства, часті зміни нормативних актів, складність дозвільних процедур та недостатня узгодженість між різними рівнями влади.

Отже, варто підсумувати, що удосконалення нормативно-правового забезпечення у сфері інвестиційної діяльності має бути спрямоване на спрощення процедур залучення інвестицій, підвищення правової визначеності та посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування. Це сприятиме формуванню стабільного інвестиційного середовища та підвищенню ефективності реалізації інвестиційних проєктів на місцевому рівні.

РОЗДІЛ 2
ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

2.1. Суб'єкти реалізації державної політики із залучення інвестицій

Реалізація державної політики із залучення інвестицій є складним багаторівневим процесом, що передбачає участь широкого кола суб'єктів публічного та приватного секторів. Взаємодія між ними формує інституційне середовище інвестиційної діяльності та визначає ефективність реалізації інвестиційних проєктів на національному, регіональному та місцевому рівнях. Особливе значення у цьому процесі мають органи публічної влади, які здійснюють регуляторні, координаційні та стимулюючі функції.

У наукових джерелах суб'єкти реалізації державної інвестиційної політики визначаються «як учасники інвестиційного процесу, які мають законодавчо закріплені повноваження щодо формування, впровадження та контролю заходів із залучення та використання інвестиційних ресурсів» [23, с. 45]. До таких суб'єктів належать органи державної влади, органи місцевого самоврядування, інститути розвитку, суб'єкти підприємницької діяльності, фінансові установи, громадські організації та міжнародні інституції.

Провідну роль у реалізації державної політики із залучення інвестицій відіграють органи державної влади, які формують стратегічні напрями інвестиційного розвитку та забезпечують нормативно-правове регулювання інвестиційної діяльності. До них належать Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади та спеціалізовані державні установи.

Верховна Рада України як вищий законодавчий орган держави забезпечує правове підґрунтя реалізації інвестиційної політики шляхом ухвалення законів, що регулюють інвестиційну діяльність, державно-приватне партнерство, бюджетні відносини та регіональний розвиток [1]. Законодавче

забезпечення є ключовою умовою формування стабільного та передбачуваного інвестиційного середовища.

Кабінет Міністрів України здійснює загальне керівництво реалізацією державної інвестиційної політики, розробляє та впроваджує державні програми стимулювання інвестицій, координує діяльність центральних і місцевих органів виконавчої влади [18]. Саме на рівні уряду формується система державної підтримки інвестиційних проєктів та визначаються пріоритетні напрями інвестиційного розвитку.

Центральні органи виконавчої влади, зокрема Міністерство економіки України та Міністерство розвитку громад та територій України, виконують функції з реалізації інвестиційної політики у відповідних сферах. Вони розробляють підзаконні нормативно-правові акти, методичні рекомендації, здійснюють моніторинг інвестиційної діяльності та сприяють залученню інвестицій у пріоритетні галузі економіки [18].

В умовах децентралізації органи місцевого самоврядування набувають статусу ключових суб'єктів реалізації державної політики із залучення інвестицій на територіальному рівні. Вони безпосередньо взаємодіють з інвесторами, формують інвестиційні пропозиції та забезпечують реалізацію інвестиційних проєктів у межах відповідних територіальних громад [16, с. 29].

Органи місцевого самоврядування мають повноваження щодо управління комунальним майном, регулювання земельних відносин, затвердження програм соціально-економічного розвитку та створення сприятливих умов для підприємницької діяльності. Ці повноваження дозволяють їм активно впливати на інвестиційні процеси та формувати конкурентні переваги територій [27].

Особливу роль у реалізації інвестиційної політики відіграють виконавчі органи місцевих рад, які забезпечують практичне впровадження інвестиційних ініціатив, супровід інвесторів та координацію взаємодії між різними учасниками інвестиційного процесу. Створення інвестиційних відділів або

інвестиційних офісів при органах місцевого самоврядування сприяє підвищенню ефективності залучення інвестицій [27].

Важливими суб'єктами реалізації державної інвестиційної політики є інститути розвитку, які виконують функції фінансової, організаційної та консультаційної підтримки інвестиційних проєктів. До таких інститутів належать агенції регіонального розвитку, фонди підтримки підприємництва, державні фінансові установи та інвестиційні агентства [33, с. 28].

Агенції регіонального розвитку виступають платформами для співпраці між владою, бізнесом та громадськістю. Вони беруть участь у підготовці інвестиційних проєктів, просуванні інвестиційних можливостей регіонів та залученні міжнародної технічної допомоги.

Також важливу роль відіграють державні банки та фонди, які забезпечують фінансування інвестиційних проєктів або надають гарантії для залучення приватного капіталу. Їх «діяльність сприяє зменшенню фінансових ризиків та активізації інвестиційної діяльності на місцевому рівні» [33, с. 31].

Суб'єкти підприємницької діяльності є безпосередніми носіями інвестиційних ресурсів та ключовими учасниками реалізації інвестиційної політики. Саме вони «приймають рішення щодо вкладення капіталу, реалізації інвестиційних проєктів та створення нових виробництв» [33, с. 89].

Інвесторами можуть виступати як вітчизняні, так і іноземні суб'єкти господарювання, фізичні особи, фінансові установи та інвестиційні фонди. Взаємодія між «інвесторами та органами публічної влади визначає успішність реалізації інвестиційних ініціатив та рівень інвестиційної привабливості територій» [20, с. 54].

Значну роль у реалізації державної інвестиційної політики відіграють громадські організації та інститути громадянського суспільства. Вони «здійснюють функції громадського контролю, експертної оцінки інвестиційних проєктів та сприяють залученню громадськості до процесів прийняття рішень» [20, с. 58].

Участь громадськості підвищує прозорість інвестиційної політики, сприяє врахуванню соціальних та екологічних аспектів розвитку територій і формує суспільну підтримку інвестиційних ініціатив.

Міжнародні організації та фінансові інституції є важливими суб'єктами реалізації інвестиційної політики, особливо в умовах обмеженості внутрішніх ресурсів. Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, Європейський інвестиційний банк та інші міжнародні партнери надають фінансову, технічну та консультаційну підтримку інвестиційним проєктам в Україні [34, с. 38].

Співпраця з міжнародними організаціями сприяє впровадженню сучасних стандартів управління інвестиціями, підвищенню інституційної спроможності органів влади та інтеграції України у світові інвестиційні процеси.

Незважаючи на наявність широкого кола суб'єктів реалізації державної інвестиційної політики, ефективність їх взаємодії часто залишається недостатньою. Основними проблемами є «дублювання повноважень, недостатня координація дій, обмежений обмін інформацією та різний рівень інституційної спроможності» [33, с. 78].

Удосконалення механізмів взаємодії між суб'єктами інвестиційної політики має передбачати чітке розмежування повноважень, розвиток партнерських відносин, цифровізацію процесів управління інвестиціями та підвищення прозорості прийняття рішень.

Вважаємо, що реалізація державної політики із залучення інвестицій здійснюється за участі широкого кола суб'єктів, серед яких ключову роль відіграють органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Ефективна взаємодія між ними, а також залучення інститутів розвитку, бізнесу, громадськості та міжнародних партнерів є необхідною умовою формування сприятливого інвестиційного середовища та забезпечення сталого соціально-економічного розвитку територій.

Ефективність реалізації державної політики із залучення інвестицій значною мірою залежить не лише від кількості суб'єктів, задіяних у цьому процесі, а й від рівня координації та узгодженості їх дій. Умовою результативної інвестиційної політики є чітко вибудувана система взаємодії між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, бізнесом, фінансовими установами та громадськістю [34, с.16].

Недостатня координація між суб'єктами часто призводить до дублювання функцій, неефективного використання ресурсів та зниження довіри інвесторів до публічної влади. Саме тому в сучасній практиці публічного управління «все більшого значення набуває багаторівневе управління інвестиційними процесами, яке передбачає узгодження дій між національним, регіональним та місцевим рівнями» [34, с.17].

Координаційна роль у системі реалізації інвестиційної політики належить органам виконавчої влади, які забезпечують узгодженість державних програм із місцевими стратегіями розвитку. Водночас органи місцевого самоврядування виступають центральною ланкою взаємодії з інвесторами, оскільки саме на місцевому рівні реалізується більшість інвестиційних проєктів [35, с.57].

Важливою складовою реалізації державної політики із залучення інвестицій є інформаційне забезпечення діяльності її суб'єктів. Наявність якісної, актуальної та доступної інформації про інвестиційні можливості територій, правові умови та інфраструктурний потенціал є одним із ключових чинників прийняття інвестиційних рішень [36, с.18].

Органи місцевого самоврядування дедалі частіше використовують інструменти інвестиційного маркетингу, зокрема інвестиційні паспорти громад, спеціалізовані веб-платформи, презентаційні матеріали та участь у міжнародних інвестиційних форумах. Такі інструменти дозволяють підвищити видимість території на інвестиційному ринку та сприяють формуванню позитивного іміджу громади.

Крім того, цифровізація процесів публічного управління створює нові можливості для підвищення прозорості та ефективності взаємодії між суб'єктами інвестиційної політики. Електронні сервіси, відкриті реєстри та онлайн-платформи зменшують адміністративні бар'єри та спрощують доступ інвесторів до необхідної інформації [36, с. 19].

Одним із важливих чинників ефективності діяльності суб'єктів реалізації інвестиційної політики є наявність кваліфікованого кадрового потенціалу. «Професійна компетентність працівників органів державної влади та органів місцевого самоврядування визначає якість підготовки інвестиційних проєктів, здатність до ведення переговорів з інвесторами та ефективність управління реалізацією проєктів» [36, с. 20].

Нестача фахівців із питань інвестиційного менеджменту, стратегічного планування та проєктного управління залишається однією з актуальних проблем для багатьох територіальних громад. У цьому контексті важливу роль відіграють «програми підвищення кваліфікації, навчання та обміну досвідом, які реалізуються за підтримки держави та міжнародних організацій» [36, с. 14].

Посилення кадрового потенціалу суб'єктів інвестиційної політики сприяє підвищенню інституційної спроможності органів влади та формуванню професійного підходу до залучення інвестицій на місцевому рівні.

Отже, органи місцевого самоврядування, виступаючи координаторами інвестиційних процесів, мають можливість спрямовувати інвестиції у пріоритетні сфери розвитку громади, зокрема промисловість, аграрний сектор, туризм, енергетику та соціальну інфраструктуру. Такий підхід дозволяє забезпечити комплексний розвиток територій і зменшити соціально-економічні диспропорції. Водночас участь громадськості та громадських організацій у реалізації інвестиційної політики сприяє підвищенню соціальної відповідальності інвестиційних проєктів і врахуванню інтересів місцевого населення [13].

Подальший розвиток системи суб'єктів реалізації державної політики із залучення інвестицій пов'язаний із поглибленням процесів децентралізації,

цифровізації публічного управління та інтеграції України у світові економічні процеси. У цих умовах зростає роль органів місцевого самоврядування як ініціаторів інвестиційних проєктів та активних учасників міжнародного інвестиційного співробітництва [37, с. 21].

Перспективним напрямом є розвиток партнерських моделей взаємодії між публічним і приватним секторами, а також створення регіональних та міжмуніципальних платформ співпраці у сфері залучення інвестицій. Це дозволить об'єднати ресурси та підвищити конкурентоспроможність територій на інвестиційному ринку [37, с. 17].

Таким чином, удосконалення діяльності суб'єктів реалізації державної політики із залучення інвестицій та посилення їх взаємодії є ключовими передумовами сталого розвитку територіальних громад.

2.2. Механізми залучення інвестицій, що застосовуються органами місцевого самоврядування

Інвестиції є ключовим фактором економічного розвитку на місцевому рівні, оскільки вони сприяють створенню нових робочих місць, будівництву інфраструктури, зростанню доходів бюджетів територіальних громад і забезпечують соціально-економічне зростання регіонів. При цьому органи місцевого самоврядування відіграють важливу роль у формуванні привабливого інвестиційного середовища та створенні механізмів їх залучення. У сучасних умовах політичних та економічних трансформацій в Україні значна увага приділяється децентралізації повноважень і фінансів на місцевому рівні, що відкриває нові можливості для інвестиційної активності громад.

Інвестиційна привабливість територіальних громад охоплює сукупність економічних, соціальних, інституційних та правових умов, що визначають здатність території приваблювати інвестиції для реалізації інфраструктурних і соціальних проектів. Аналіз наукових джерел вказує на те, що «ефективність механізмів залучення інвестицій значною мірою залежить від рівня розвитку

місцевого самоврядування, прозорості бюджетного процесу та ефективного управління ресурсами» [38].

Міжнародні та вітчизняні науковці підкреслюють важливість маркетингу територій, стратегічного планування розвитку громад, впровадження інституційних інструментів приваблення інвесторів та удосконалення законодавчого середовища як складових інвестиційної привабливості [38].

Нормативно-правова база України визначає загальні засади інвестиційної діяльності, у тому числі на місцевому рівні. Законодавство спрямоване на створення умов для ефективного залучення інвестицій, визначення повноважень органів місцевого самоврядування щодо регулювання інвестиційної діяльності та підтримки інвесторів, а також механізмів державної підтримки [39]. Місцеві ради можуть застосовувати спеціальні інвестиційні договори, пільги та адміністративні стимули для заохочення вкладень у розвиток громад.

Одним із важливих аспектів є формування системи управління публічними інвестиціями на місцевому рівні, що включає створення місцевих комісій з розподілу інвестицій, визначення пріоритетів у підготовці та реалізації проектів, пріоритизацію з використанням єдиного проектного портфеля, що є частиною оновленої системи бюджетного планування [39].

Сучасна практика застосування механізмів інвестиційного залучення органами місцевого самоврядування охоплює різні інструменти, що підрозділяються на фінансові, правові, організаційні та маркетингові механізми.

Одним із ключових механізмів залучення інвестицій на місцевому рівні є публічно-приватне партнерство, яке визначається як тривале співробітництво органів влади та приватного сектору на основі договору для створення та управління об’єктами, що традиційно належали державі або громаді [24].

Державно-приватне партнерство дає змогу залучати приватні ресурси для реалізації інфраструктурних проектів, водночас розподіляючи ризики між партнерами та підсилюючи ефективність використання бюджетних коштів.

Органи місцевого самоврядування можуть застосовувати різноманітні стимули, включаючи податкові пільги, зниження орендної плати за землю, компенсацію частини витрат на облаштування інфраструктури або науково-виробничих парків. Такі інструменти широко застосовуються в рамках створення індустріальних парків та зон економічного розвитку [40, с. 889].

Для залучення фінансових ресурсів громади можуть випускати муніципальні облігації, які дозволяють залучати кошти на ринку капіталу для розвитку інфраструктури, модернізації комунальних підприємств і реалізації інших проектів.

Створення регіональних інвестиційних платформ сприяє концентрації проектів, підготовці інвестиційних пропозицій та пошуку потенційних інвесторів, а також забезпечує платформу для зустрічей бізнесу, влади та фінансових установ.

Ефективна комунікаційна політика є важливим механізмом залучення інвестицій. Прозора інформація про інвестиційні можливості громади, доступ до даних про проекти, планування заходів із презентаціями та участь у форумах сприяють підвищенню інтересу інвесторів [40, с. 889].

Для успішної реалізації інвестиційної політики громади необхідні спеціалізовані підрозділи або комісії, що займаються управлінням інвестиційними проектами, оцінюванням ризиків, моніторингом реалізації та підготовкою аналітичних матеріалів. Законодавство зобов'язує виконавчі органи місцевих рад утворювати комісії з розподілу інвестицій, що здійснюють відбір та моніторинг проектів з урахуванням їх пріоритетності [38].

Підготовка високоякісних інвестиційних проектів передбачає їх техніко-економічне обґрунтування, оцінку ризиків, підготовку документації та включення до єдиного проектного портфеля громади. Це дозволяє системно

планувати фінансування та залучати інвесторів на основі чітко визначених критеріїв [38].

Професійна підготовка працівників органів місцевого самоврядування у сфері управління інвестиціями сприяє підвищенню ефективності застосування механізмів залучення інвестицій, оскільки дозволяє глибше розуміти вимоги інвесторів, ринкові тенденції та законодавчу базу.

Незважаючи на наявність широкого спектру механізмів, органимісцевого самоврядування стикаються з численними викликами:

- обмеженість бюджетних ресурсів для співфінансування проектів;
- низька якість інвестиційної пропозиції;
- недостатній рівень інституційної спроможності;
- ризики, пов'язані з політичними та економічними змінами.

Ці обмеження можуть зменшувати привабливість територій для інвесторів та обмежувати доступ до фінансування на ринку капіталу.

Стратегічне планування соціально-економічного розвитку територіальних громад є одним із ключових інструментів формування довгострокової інвестиційної політики органів місцевого самоврядування. Наявність «затвердженої стратегії розвитку громади дозволяє визначити пріоритетні напрями інвестування, забезпечити узгодженість між бюджетними ресурсами та інвестиційними проектами, а також сформувати зрозумілий сигнал для потенційних інвесторів щодо перспектив розвитку території» [40, с. 900].

Стратегічні документи місцевого рівня, як правило, включають аналіз соціально-економічного стану громади, SWOT-аналіз, визначення стратегічних і операційних цілей, а також систему індикаторів оцінювання результативності. Важливим елементом таких стратегій є «формування інвестиційного бачення громади, що відображає її конкурентні переваги, ресурсний потенціал та ключові галузі розвитку» [39].

У практиці європейських країн стратегічне планування тісно пов'язане з інвестиційним програмуванням, коли під кожну стратегічну ціль формується

перелік конкретних інвестиційних проектів із визначеними джерелами фінансування. В Україні впровадження такого підходу сприяє підвищенню довіри інвесторів та ефективності використання публічних коштів [39].

Міжнародна технічна допомога (МТД) є важливим додатковим джерелом фінансових і консультаційних ресурсів для органів місцевого самоврядування. Вона спрямована на підтримку реформ, розвиток інституційної спроможності громад, підготовку інвестиційних проектів та співфінансування інфраструктурних ініціатив [39].

Органи місцевого самоврядування активно залучають ресурси міжнародних фінансових організацій, донорських програм Європейського Союзу, Світового банку, Європейського банку реконструкції та розвитку, а також окремих держав-донорів. Такі програми дозволяють не лише отримати фінансування, а й підвищити якість управління проектами, впровадити сучасні підходи до планування та моніторингу інвестицій [41, с. 113].

Особливу роль міжнародна технічна допомога «відіграє у підготовці техніко-економічних обґрунтувань інвестиційних проектів, що є обов'язковою умовою для залучення приватних інвесторів або кредитних ресурсів. Участь громад у міжнародних програмах також підвищує їхню репутацію та впізнаваність на міжнародному рівні» [41, с. 112].

Важливим напрямом є підвищення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування шляхом навчання персоналу, залучення експертів та використання кращих міжнародних практик. Формування партнерських відносин між громадами, бізнесом і громадянським суспільством створює додаткові можливості для реалізації масштабних інвестиційних проектів [39].

Отже, удосконалення механізмів залучення інвестицій є безперервним процесом, що потребує системного підходу, стратегічного бачення та активної участі всіх зацікавлених сторін. Ефективне залучення інвестицій на місцевому рівні є багатоаспектним процесом, що включає використання різноманітних механізмів: від правових і фінансових до організаційних та інформаційних. Державна політика, нормативно-правова база, інституційні механізми та

здатність органів місцевого самоврядування реалізовувати проекти відіграють вирішальну роль у створенні сприятливого інвестиційного середовища.

Для подальшого підвищення ефективності інвестиційної діяльності місцевих громад необхідні співпраця між усіма рівнями влади, модернізація інструментів залучення інвестицій, розвиток фінансових ринків на місцевому рівні та посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування.

2.3. Процедури оцінки ефективності реалізації державної інвестиційної політики

Процедури оцінки ефективності дозволяють визначити ступінь досягнення поставлених цілей, виявити проблемні аспекти інвестиційної діяльності держави, підвищити результативність використання бюджетних коштів та забезпечити прозорість і підзвітність органів влади. Саме тому питання формування, впровадження та вдосконалення процедур оцінювання ефективності державної інвестиційної політики є актуальним як у теоретичному, так і в практичному вимірах.

Державна інвестиційна політика являє собою «систему цілей, принципів, інструментів і заходів, спрямованих на формування сприятливого інвестиційного середовища, стимулювання інвестиційної активності та ефективне використання інвестиційних ресурсів у пріоритетних сферах економіки» [42, с. 69].

Основною метою державної інвестиційної політики є «забезпечення сталого економічного зростання, структурної модернізації економіки, розвитку інфраструктури та підвищення рівня добробуту населення. Для досягнення цієї мети держава застосовує широкий спектр інструментів, зокрема бюджетні інвестиції, податкові стимули, державні гарантії, механізми державно-приватного партнерства та інституційну підтримку інвестиційної діяльності» [32].

Ефективність державної інвестиційної політики значною мірою залежить від якості її реалізації, що зумовлює необхідність систематичної оцінки результатів та впливу інвестиційних рішень на соціально-економічний розвиток країни.

Оцінка ефективності реалізації державної інвестиційної політики є комплексним процесом, що передбачає аналіз результатів інвестиційної діяльності держави з точки зору досягнення запланованих цілей, оптимальності використання ресурсів та соціально-економічного ефекту [32].

Науковці розглядають оцінку ефективності «як інструмент управління, який забезпечує зворотний зв'язок між процесом формування політики та її практичною реалізацією. Вона дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення, коригувати інвестиційні пріоритети та підвищувати результативність державного втручання в інвестиційні процеси» [42, с. 69].

Значення оцінки ефективності полягає також у підвищенні прозорості та підзвітності органів державної влади перед суспільством, що є важливим чинником довіри до державної інвестиційної політики.

У науковій літературі виокремлюють кілька основних методологічних підходів до оцінки ефективності державної інвестиційної політики: економічний, соціальний, бюджетний та інституційний [42, с. 70].

Економічний підхід ґрунтується на аналізі макро- та мікроекономічних показників, зокрема темпів зростання ВВП, рівня інвестицій, продуктивності праці та структурних змін в економіці. Соціальний підхід передбачає оцінку впливу інвестицій на зайнятість, рівень доходів населення, доступ до соціальних послуг та якість життя [32].

Бюджетний підхід зосереджується на співвідношенні витрат і результатів використання бюджетних коштів, тоді як інституційний аналіз оцінює якість державного управління, ефективність регуляторного середовища та рівень інституційної спроможності органів влади.

Процедури оцінки ефективності реалізації державної інвестиційної політики зазвичай включають кілька послідовних етапів. Першим етапом є

визначення цілей та критеріїв оцінювання, які мають відповідати стратегічним документам розвитку [32].

Другий етап передбачає збір і систематизацію інформації щодо реалізації інвестиційних програм і проектів. На цьому етапі використовуються статистичні дані, звітність органів влади, результати аудиту та моніторингу.

Третій етап полягає у проведенні аналітичної оцінки результатів з використанням кількісних і якісних методів. Завершальним етапом є формування висновків і рекомендацій щодо вдосконалення інвестиційної політики [32].

Вибір показників і критеріїв є ключовим елементом процедур оцінки ефективності. До основних економічних показників належать обсяг залучених інвестицій, рівень капітальних вкладень, рентабельність інвестицій та мультиплікативний ефект.

Соціальні критерії включають кількість створених робочих місць, зростання доходів населення, розвиток соціальної інфраструктури та зменшення регіональних диспропорцій. Бюджетна ефективність оцінюється через співвідношення бюджетних витрат і додаткових доходів бюджету, отриманих у результаті реалізації інвестиційної політики [32].

Комплексне використання різних груп показників дозволяє сформувати об'єктивну оцінку ефективності державної інвестиційної політики.

Важливу роль у реалізації процедур оцінки ефективності відіграє інституційне забезпечення. До суб'єктів оцінювання належать центральні органи виконавчої влади, органи фінансового контролю, аналітичні центри та міжнародні організації [42, с. 70].

Ефективна координація між цими суб'єктами сприяє підвищенню якості оцінки, уникненню дублювання функцій та забезпеченню об'єктивності результатів. Значну роль відіграє також залучення незалежних експертів і громадськості до процесу оцінювання.

Моніторинг реалізації державної інвестиційної політики є безперервним процесом спостереження за ходом виконання інвестиційних програм і

проектів. Він дозволяє своєчасно виявляти відхилення від запланованих показників та вживати коригувальні заходи [32].

Системи моніторингу базуються на регулярному зборі даних, використанні інформаційних систем та звітності. У поєднанні з оцінкою ефективності моніторинг забезпечує цілісний підхід до управління інвестиційною політикою.

У країнах Європейського Союзу та ОЕСР оцінка ефективності державної інвестиційної політики є обов'язковою складовою бюджетного процесу. Вона здійснюється на основі програмно-цільового методу та середньострокового бюджетного планування [43, с. 13].

Міжнародний досвід свідчить про доцільність використання стандартизованих методик оцінювання, прозорих процедур та незалежного аудиту, що підвищує довіру до результатів оцінки та сприяє ефективнішому використанню публічних інвестицій.

Державні інвестиційні програми є ключовим інструментом реалізації інвестиційної політики, тому оцінка їх ефективності займає центральне місце у загальній системі оцінювання. Такі програми «охоплюють широкий спектр заходів – від розвитку транспортної та енергетичної інфраструктури до фінансування інноваційних та соціальних проектів» [43, с. 16].

Оцінка ефективності державних інвестиційних програм здійснюється з урахуванням їх відповідності стратегічним пріоритетам розвитку країни, рівня досягнення запланованих результатів та соціально-економічного ефекту. Важливим аспектом є аналіз співвідношення витрат і результатів, що дозволяє визначити доцільність подальшого фінансування програм або необхідність їх коригування [43, с.17].

У сучасній практиці все більшого значення набуває застосування програмно-цільового методу бюджетування, який передбачає чітке формулювання цілей, завдань і показників результативності для кожної інвестиційної програми. Це створює передумови для об'єктивної оцінки

ефективності та підвищення відповідальності розпорядників бюджетних коштів [44].

Інвестиційні проекти з державною участю, зокрема проекти державно-приватного партнерства, потребують спеціалізованих процедур оцінки ефективності. Це зумовлено складною структурою фінансування, розподілом ризиків між державою та приватним сектором, а також довгостроковим характером таких проектів.

Оцінка ефективності на етапі підготовки проекту передбачає аналіз його економічної, фінансової та соціальної доцільності, а також оцінку фіскальних ризиків для державного бюджету. На етапі реалізації здійснюється «моніторинг виконання контрактних зобов'язань, дотримання термінів та якості виконання робіт» [44].

Після завершення проекту проводиться постінвестиційна оцінка, яка дозволяє порівняти фактичні результати з запланованими показниками та визначити ступінь досягнення цілей. Такий підхід сприяє накопиченню досвіду та підвищенню якості підготовки майбутніх інвестиційних проектів [32].

Фінансово-економічний аналіз є одним із базових інструментів оцінки ефективності реалізації державної інвестиційної політики. Він дозволяє визначити економічну доцільність інвестицій, рівень їх окупності та вплив на державні фінанси [32].

До основних методів фінансово-економічного аналізу належать розрахунок чистої приведеної вартості, внутрішньої норми дохідності, періоду окупності та аналіз чутливості. Застосування цих методів у державному секторі потребує адаптації з урахуванням соціальних ефектів та довгострокових вигод, які не завжди мають безпосереднє грошове вираження [44].

На нашу думку, ефективне використання результатів оцінки є необхідною умовою підвищення результативності державної інвестиційної політики та досягнення сталого соціально-економічного розвитку.

Незважаючи на важливість процедур оцінки, на практиці існують численні проблеми, зокрема недостатня якість статистичних даних, відсутність єдиної методології, обмеженість кадрових ресурсів та політичний вплив на результати оцінювання. Вказані обмеження знижують об'єктивність оцінки та ускладнюють використання її результатів у процесі прийняття управлінських рішень.

Для підвищення ефективності процедур оцінки державної інвестиційної політики доцільно вдосконалювати методологічну базу, розвивати інституційну спроможність органів влади та впроваджувати сучасні інформаційно-аналітичні системи .

Важливим напрямом є також підвищення прозорості та відкритості результатів оцінювання, що сприятиме формуванню довіри суспільства до державної інвестиційної політики.

Отже, оцінка ефективності реалізації державної інвестиційної політики є необхідним елементом системи державного управління. Вона забезпечує раціональне використання інвестиційних ресурсів, підвищення результативності інвестиційних програм та досягнення стратегічних цілей розвитку. Удосконалення процедур оцінки є важливою передумовою формування ефективної та відповідальної державної інвестиційної політики.

РОЗДІЛ 3
ОПТИМІЗАЦІЯ ЗАХОДІВ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

3.1. Удосконалення інституційного та організаційного забезпечення залучення інвестицій

Залучення інвестицій є одним із ключових чинників економічного розвитку держави, регіонів та територіальних громад. В умовах глобалізації, зростання конкуренції за інвестиційні ресурси та обмеженості внутрішніх фінансових можливостей особливого значення набуває формування ефективної системи інституційного та організаційного забезпечення інвестиційної діяльності. Саме інституційне середовище визначає рівень довіри інвесторів, прозорість правил ведення бізнесу, ефективність взаємодії між державою та приватним сектором.

Для України проблема удосконалення інституційного та організаційного забезпечення залучення інвестицій є особливо актуальною з огляду на необхідність відновлення економіки, модернізації інфраструктури, розвитку інноваційних галузей та інтеграції у світовий економічний простір. Недостатня узгодженість дій органів влади, фрагментарність інституцій, низька якість управління інвестиційними процесами зумовлюють потребу в системному науковому аналізі та розробці напрямів удосконалення відповідного забезпечення.

Інституційне забезпечення залучення інвестицій охоплює «сукупність формальних і неформальних інститутів, норм, правил та організацій, які регулюють інвестиційні процеси в економіці. До них належать органи державної влади, місцевого самоврядування, спеціалізовані агентства, фінансові установи, а також правові та регуляторні механізми, що визначають умови інвестиційної діяльності» [46, с. 134].

Організаційне забезпечення, у свою чергу, включає систему управління інвестиційними процесами, механізми координації між суб’єктами

інвестиційної діяльності, процедури підготовки, відбору та реалізації інвестиційних проектів. Ефективне організаційне забезпечення сприяє зниженню транзакційних витрат, мінімізації ризиків та підвищенню результативності інвестицій [47, с. 27].

У теорії інституціональної економіки наголошується, що саме «якість інститутів є вирішальним фактором інвестиційної привабливості країни. Наявність стабільних правил гри, захист прав власності та ефективна судова система формують передумови для довгострокових інвестиційних рішень» [46, с. 143].

Держава відіграє ключову роль у формуванні інституційного середовища залучення інвестицій, оскільки саме вона визначає нормативно-правові засади інвестиційної діяльності та створює умови для функціонування інвестиційного ринку. Через законодавчі, фіскальні та регуляторні інструменти держава впливає на рівень інвестиційної активності та напрями вкладення капіталу.

Важливим завданням держави є забезпечення стабільності та передбачуваності інвестиційної політики, що зменшує ризики для інвесторів. «Наявність чіткої інвестиційної стратегії, узгодженої з цілями соціально-економічного розвитку, сприяє формуванню довіри з боку як внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів» [47, с. 39].

Разом із тим надмірне регуляторне навантаження, складні адміністративні процедури та низька ефективність державних інститутів можуть стримувати інвестиційні процеси. Це зумовлює необхідність удосконалення державного управління у сфері інвестицій.

Організаційні механізми залучення інвестицій включають систему заходів і процедур, спрямованих на підготовку та супровід інвестиційних проектів. До них належать створення спеціалізованих інвестиційних агентств, запровадження принципу «єдиного вікна» для інвесторів, розвиток інституцій проектного менеджменту [47, с. 56].

Інвестиційні агентства виконують функції просування інвестиційних можливостей, надання консультаційної підтримки інвесторам, координації взаємодії з органами влади. Їх діяльність сприяє зменшенню адміністративних бар'єрів і підвищенню ефективності залучення інвестицій [48, с. 67].

Організаційне забезпечення також передбачає створення ефективної системи міжвідомчої координації, що дозволяє узгоджувати дії різних органів влади та уникати дублювання функцій у сфері інвестиційної політики.

Інституційна спроможність органів влади визначається їх здатністю ефективно формувати та реалізовувати інвестиційну політику. Вона включає кадровий потенціал, організаційну структуру, наявність ресурсів та управлінських компетенцій [48, с. 59].

Недостатній рівень інституційної спроможності часто проявляється у низькій якості підготовки інвестиційних проектів, слабкому моніторингу їх реалізації та неефективному використанні ресурсів. Це негативно впливає на інвестиційний клімат і знижує довіру інвесторів.

Підвищення інституційної спроможності потребує системних заходів, зокрема «професійної підготовки кадрів, впровадження сучасних методів управління та використання інформаційно-аналітичних систем» [45, с. 19] .

Державно-приватне партнерство є важливим інституційним механізмом залучення інвестицій, що поєднує ресурси держави та приватного сектору для реалізації суспільно значущих проектів. Воно дозволяє розподіляти ризики, підвищувати ефективність управління та залучати додаткові фінансові ресурси [49, с. 19].

Для ефективного функціонування державно-приватного партнерства необхідна «розвинена інституційна база, яка включає чітке законодавче регулювання, спеціалізовані органи управління та механізми контролю. Недосконаліть цих елементів може знижувати ефективність партнерства та стримувати інвестиції» [49, с. 20].

Органи місцевого самоврядування відіграють важливу роль у залученні інвестицій на регіональному та локальному рівнях. Вони формують місцеву

інвестиційну політику, управляють комунальними ресурсами та забезпечують взаємодію з інвесторами [49, с. 20].

Міжнародний досвід свідчить, що країни з розвиненою інституційною системою мають вищий рівень інвестиційної привабливості. У державах Європейського Союзу значна увага приділяється створенню спеціалізованих агентств з підтримки інвесторів, розвитку публічних інвестиційних платформ та забезпеченню прозорості регуляторного середовища [49, 21].

Адаптація кращих міжнародних практик до національних умов дозволяє підвищити ефективність інституційного та організаційного забезпечення залучення інвестицій в Україні.

Серед основних проблем інституційного та організаційного забезпечення залучення інвестицій слід «виокремити фрагментарність інституцій, недостатню координацію між органами влади, низький рівень довіри до державних інститутів та обмеженість ресурсів» [49, с. 18].

Ці проблеми потребують комплексного вирішення шляхом реформування системи державного управління, удосконалення законодавства та підвищення ефективності інституційної взаємодії.

Основними напрямами удосконалення інституційного та організаційного забезпечення залучення інвестицій є підвищення якості державного управління, розвиток інституцій підтримки інвесторів, удосконалення механізмів державно-приватного партнерства та впровадження цифрових інструментів управління [50, с. 101].

Реалізація цих напрямів сприятиме формуванню сприятливого інвестиційного середовища, активізації інвестиційної діяльності та забезпеченню сталого економічного розвитку.

Удосконалення інституційного та організаційного забезпечення залучення інвестицій є необхідною умовою підвищення інвестиційної привабливості економіки. Комплексний підхід до розвитку інституцій, посилення ролі держави та місцевого самоврядування, впровадження

сучасних управлінських і цифрових рішень створюють передумови для ефективного залучення інвестицій і реалізації стратегічних цілей розвитку.

Отже, вважаємо, що для удосконалення інституційного та організаційного забезпечення залучення інвестицій необхідне:

- узгодження державної, регіональної та місцевої інвестиційної політики й чіткого розмежування повноважень між органами влади;
- розвиток спеціалізованих інституцій залучення інвестицій (агентств розвитку, інвестиційних офісів) на засадах принципу «єдиного вікна»;
- забезпечення стабільної нормативно-правовою бази, прозорих регуляторних процедур та цифровізація інвестиційного супроводу.
- розвиток механізмів державно-приватного партнерства для мобілізації інвестиційних ресурсів і реалізації стратегічно важливих проєктів;
- впровадження сучасних методів інвестиційного менеджменту.

Реалізація вказаних пропозицій сприятиме формуванню ефективної системи інституційного та організаційного забезпечення залучення інвестицій, підвищенню інвестиційної привабливості територій і забезпеченню сталого соціально-економічного розвитку.

3.2. Зарубіжний досвід реалізації інвестицій на місцевому рівні

У сучасних умовах глобалізації та посилення міжтериторіальної конкуренції за інвестиційні ресурси питання реалізації інвестицій на місцевому рівні набуває особливої актуальності. Місцеві громади, регіони та муніципалітети виступають важливими суб'єктами інвестиційної діяльності, оскільки саме на цьому рівні реалізується значна частина інфраструктурних, соціальних та економічних проєктів. Зарубіжний досвід свідчить, що ефективна реалізація інвестицій на місцевому рівні значною мірою залежить від якості інституційного середовища, рівня децентралізації, фінансової автономії місцевої влади та застосування сучасних управлінських підходів.

Для України, яка перебуває в процесі децентралізації та викликів інфраструктурного відновлення, вивчення зарубіжного досвіду реалізації інвестицій на місцевому рівні є особливо актуальним. Адаптація кращих міжнародних практик дозволяє підвищити ефективність управління інвестиційними процесами, залучити додаткові фінансові ресурси та забезпечити сталий розвиток територій.

У науковій літературі реалізація інвестицій на місцевому рівні розглядається як «складова регіональної та місцевої економічної політики, спрямованої на забезпечення розвитку територій з урахуванням їхніх специфічних потреб і ресурсів» [51, с. 234]. Основою такого підходу є принцип субсидіарності, відповідно до якого рішення щодо реалізації інвестицій мають прийматися на найближчому до громадян рівні влади.

Зарубіжні дослідники наголошують, що місцева влада відіграє ключову роль у підготовці, відборі та супроводі інвестиційних проєктів, оскільки вона володіє найбільш повною інформацією про локальні потреби та потенціал розвитку [51, с. 256]. При цьому ефективність реалізації інвестицій залежить від здатності місцевих органів влади поєднувати стратегічне планування з гнучкими організаційними механізмами.

У країнах Європейського Союзу реалізація інвестицій на місцевому рівні ґрунтується на розвиненій системі місцевого самоврядування та чіткому розподілі повноважень між рівнями влади. Муніципалітети мають значну фінансову автономію та право самостійно формувати інвестиційні програми відповідно до стратегій місцевого розвитку [52].

Особливістю європейської моделі є активне використання коштів структурних і інвестиційних фондів ЄС, які спрямовуються на розвиток інфраструктури, інновацій, енергоефективності та соціальної сфери. Реалізація таких інвестицій здійснюється через програмно-цільовий підхід, що забезпечує чітке визначення цілей, завдань і показників результативності [52].

Німеччина є прикладом федеративної держави з високим рівнем децентралізації, де місцеві громади відіграють важливу роль у реалізації

інвестицій. Муніципалітети мають право залучати інвестиції через власні бюджети, муніципальні підприємства та фінансові інструменти, зокрема муніципальні облігації [52].

Значна увага приділяється розвитку інфраструктури, житлового будівництва та екологічних проєктів. Реалізація інвестицій здійснюється на основі тісної співпраці між місцевою владою, бізнесом і громадськістю, що сприяє підвищенню соціальної підтримки проєктів та ефективності їх виконання [52].

Франція характеризується сильною роллю держави у формуванні інвестиційної політики, водночас місцеві органи влади мають значні повноваження щодо реалізації інвестиційних проєктів. Муніципалітети активно використовують механізми державно-приватного партнерства для фінансування та управління інфраструктурними об'єктами [52].

Французька модель передбачає створення спеціалізованих місцевих агентств розвитку, які відповідають за підготовку та супровід інвестиційних проєктів. Такий підхід дозволяє підвищити професійний рівень управління інвестиціями та забезпечити ефективну взаємодію з інвесторами [52].

У Сполучених Штатах Америки реалізація інвестицій на місцевому рівні здійснюється в умовах високої фінансової автономії муніципалітетів. Місцева влада активно використовує ринкові інструменти фінансування, зокрема випуск муніципальних облігацій, для реалізації інфраструктурних і соціальних проєктів [53.

Важливою особливістю є залучення приватного сектору до реалізації місцевих інвестицій через механізми партнерства, концесії та контрактів на управління. Це дозволяє підвищити ефективність використання ресурсів і впроваджувати інноваційні рішення [53].

Країни Скандинавії (Швеція, Данія, Норвегія) відомі високим рівнем розвитку місцевого самоврядування та соціально орієнтованою інвестиційною політикою. Реалізація інвестицій на місцевому рівні спрямована насамперед

на розвиток соціальної інфраструктури, екологічних проєктів та сталого розвитку [54].

Місцеві громади активно залучають громадськість до процесу планування та реалізації інвестицій, що підвищує прозорість і довіру до місцевої влади. Такий підхід сприяє більш ефективному використанню інвестиційних ресурсів [54].

У багатьох зарубіжних країнах важливу роль у реалізації інвестицій відіграють місцеві інвестиційні агентства та офіси розвитку. Вони виконують функції підготовки інвестиційних пропозицій, супроводу інвесторів та координації взаємодії між різними суб'єктами інвестиційної діяльності [55].

Досвід показує, що наявність таких інституцій значно підвищує ефективність реалізації інвестиційних проєктів та зменшує адміністративні бар'єри для інвесторів.

Зарубіжний досвід свідчить про активне використання різноманітних фінансових інструментів для реалізації інвестицій на місцевому рівні. До них належать місцеві податки, трансферти, кредити міжнародних фінансових організацій, а також муніципальні облігації [55].

Комбінування різних джерел фінансування дозволяє забезпечити стійкість інвестиційних програм та зменшити фінансові ризики для місцевих бюджетів.

Державно-приватне партнерство є одним із найбільш поширених механізмів реалізації інвестицій на місцевому рівні в зарубіжних країнах. Воно дозволяє поєднувати фінансові, управлінські та технологічні ресурси приватного сектору з регуляторними та організаційними можливостями місцевої влади [56].

У країнах Європейського Союзу державно-приватне партнерство активно застосовується для реалізації інфраструктурних проєктів у сферах транспорту, житлово-комунального господарства, освіти та охорони здоров'я. Місцеві органи влади, як правило, виступають ініціаторами проєктів,

забезпечуючи підготовку техніко-економічних обґрунтувань та проведення конкурсних процедур [57].

Досвід Великої Британії демонструє ефективність використання довгострокових контрактів у рамках державно-приватного партнерства, які передбачають чіткий розподіл ризиків і відповідальності між сторонами. Це сприяє підвищенню якості реалізації проєктів та зменшенню навантаження на місцеві бюджети [57].

Особливе місце у зарубіжному досвіді реалізації інвестицій займають малі та середні міста, які часто стикаються з обмеженістю фінансових ресурсів і кадрового потенціалу. У багатьох країнах для підтримки інвестиційної активності таких територій створюються спеціальні державні та регіональні програми [58].

Наприклад, у Польщі реалізація інвестицій у малих містах здійснюється за підтримки національних і європейських фондів, що спрямовуються на розвиток місцевої інфраструктури, туризму та малого бізнесу. Важливу роль відіграє міжмуніципальне співробітництво, яке дозволяє об'єднувати ресурси для реалізації масштабніших проєктів [56].

У країнах Північної Європи малі громади активно застосовують підхід сталого розвитку, інвестуючи в «зелену» енергетику, енергоефективність та цифрові рішення. Це сприяє підвищенню їхньої інвестиційної привабливості та довгостроковій економічній стійкості [57].

Зарубіжний досвід свідчить, що залучення громадськості до процесу реалізації інвестицій на місцевому рівні є важливим чинником підвищення ефективності та соціальної підтримки проєктів. У багатьох країнах використовується практика партисипативного бюджетування, яка дозволяє мешканцям безпосередньо впливати на вибір інвестиційних пріоритетів [56].

У Франції, Іспанії та Канаді участь громадськості передбачає проведення публічних консультацій, громадських слухань та спільного моніторингу реалізації інвестиційних проєктів. Такий підхід підвищує прозорість діяльності місцевої влади та знижує ризики соціального опору [57].

Залучення громадян до інвестиційних процесів сприяє більш точному врахуванню локальних потреб, підвищує рівень довіри до місцевої влади та забезпечує сталість результатів інвестицій.

Оцінка ефективності реалізації інвестицій на місцевому рівні є обов'язковою складовою інвестиційного управління в більшості розвинених країн. Вона здійснюється на основі системи показників, що охоплюють економічні, соціальні та екологічні результати [57].

У країнах ОЕСР широко застосовуються методи аналізу витрат і вигод, оцінки соціального ефекту та довгострокового впливу інвестицій на розвиток територій. Результати оцінки використовуються для коригування інвестиційних програм і підвищення їх результативності [56].

Такий підхід дозволяє забезпечити раціональне використання ресурсів і підвищити відповідальність місцевих органів влади за реалізацію інвестиційних рішень.

Аналіз зарубіжного досвіду реалізації інвестицій на місцевому рівні дозволяє сформулювати низку практичних уроків для України. Передусім це необхідність посилення фінансової автономії місцевих громад, розвитку інституцій підтримки інвесторів та впровадження сучасних механізмів управління інвестиційними проєктами [58].

Важливим є також розвиток міжмуніципального співробітництва, залучення громадськості до інвестиційних процесів та використання інструментів державно-приватного партнерства. Адаптація цих елементів з урахуванням національних особливостей сприятиме підвищенню ефективності реалізації інвестицій і сталому розвитку територій [58].

Незважаючи на позитивний досвід, зарубіжні країни також стикаються з проблемами у реалізації інвестицій на місцевому рівні. До них належать обмеженість фінансових ресурсів, нерівномірність розвитку територій, складність координації між рівнями влади та зростання боргового навантаження [56].

Вирішення цих проблем потребує постійного вдосконалення інституційних і організаційних механізмів управління інвестиціями.

Отже, аналіз зарубіжного досвіду дозволяє визначити низку напрямів, які можуть бути адаптовані для України. Серед них – посилення фінансової автономії місцевих громад, розвиток інвестиційних агентств, використання програмно-цільового підходу та впровадження механізмів державно-приватного партнерства. Адаптація кращих міжнародних практик з урахуванням національних особливостей сприятиме підвищенню ефективності реалізації інвестицій на місцевому рівні та забезпеченню сталого розвитку територій. Зарубіжний досвід реалізації інвестицій на місцевому рівні свідчить про вирішальну роль місцевого самоврядування у забезпеченні економічного розвитку територій. Ефективне інституційне середовище, фінансова автономія та застосування сучасних управлінських інструментів є ключовими чинниками успішної реалізації інвестиційних проєктів. Вивчення та адаптація цього досвіду є важливим завданням для України в контексті децентралізації та відновлення економіки.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження встановлено, що державна політика у сфері залучення інвестицій на місцевому рівні є важливим інструментом забезпечення сталого соціально-економічного розвитку територій та підвищення їх конкурентоспроможності.

Визначено, що сутність інвестицій полягає у цілеспрямованому вкладенні фінансових, матеріальних та інтелектуальних ресурсів з метою отримання економічного й соціального ефекту в майбутньому. Ефективна інвестиційна політика територій дозволяє зменшити диспропорції у регіональному розвитку та забезпечити збалансоване використання наявних ресурсів. Інвестиції виступають не лише джерелом економічного зростання, а й важливим інструментом соціального прогресу територій.

Узагальнено, що реалізація державної інвестиційної політики на місцевому рівні з урахуванням її основних принципів сприяє не лише зростанню обсягів інвестицій, а й підвищенню економічної самодостатності та фінансової стійкості територіальних громад.

Визначено, що удосконалення нормативно-правового забезпечення у сфері інвестиційної діяльності має бути спрямоване на спрощення процедур залучення інвестицій, підвищення правової визначеності та посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування. Вказане сприятиме формуванню стабільного інвестиційного середовища та підвищенню ефективності реалізації інвестиційних проєктів на місцевому рівні.

Доведено, що органи місцевого самоврядування, виступаючи координаторами інвестиційних процесів, мають можливість спрямовувати інвестиції у пріоритетні сфери розвитку громади, зокрема промисловість, аграрний сектор, туризм, енергетику та соціальну інфраструктуру. Участь громадськості та громадських організацій у реалізації інвестиційної політики

сприяє підвищенню соціальної відповідальності інвестиційних проєктів і врахуванню інтересів населення.

Визначено, що удосконалення механізмів залучення інвестицій є безперервним процесом, що потребує системного підходу, стратегічного бачення та активної участі всіх зацікавлених сторін. Ефективне залучення інвестицій на місцевому рівні є багатоаспектним процесом, що включає використання різноманітних механізмів: від правових і фінансових до організаційних та інформаційних.

Проаналізовано, що оцінка ефективності реалізації державної інвестиційної політики є необхідним елементом системи державного управління, що забезпечує раціональне використання інвестиційних ресурсів, підвищення результативності інвестиційних програм, досягнення стратегічних цілей розвитку.

Для удосконалення інституційного та організаційного забезпечення залучення інвестицій, запропоновано такі заходи як: необхідність узгодження державної, регіональної та місцевої інвестиційної політики й чіткого розмежування повноважень між органами влади; забезпечення розвитку спеціалізованих інституцій залучення інвестицій; забезпечення стабільної нормативно-правовою бази, прозорих регуляторних процедур та цифровізація інвестиційного супроводу; розвиток механізмів державно-приватного партнерства для мобілізації інвестиційних ресурсів і реалізації стратегічно важливих проєктів; впровадження сучасних методів інвестиційного менеджменту.

Систематизовано зарубіжний досвід, що може бути адаптований до національних реалій, а саме: посилення фінансової автономії місцевих громад, розвиток інвестиційних агентств, використання програмно-цільового підходу та впровадження механізмів державно-приватного партнерства.

Реалізація вказаних пропозицій сприятиме підвищенню ефективності реалізації інвестицій на місцевому рівні та забезпеченню сталого розвитку територій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бугайчук І.О. Механізми публічного управління залученням іноземних інвестицій в Україні: кваліфікаційна магістерська робота. 2020. 108 с. URL: https://surl.lu/tazrtm

2. Про інвестиційну діяльність: Закон України № 1560-XII від 18.09. 1991 р. URL : http://zakon.nau.ua/search/.

3. Про режим іноземного інвестування: Закон України № 93/96-ВР від 19.03. 1996 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80#Text

4. Сакс Дж. Економіка перехідного періоду : уроки для України / пер. З англ. О. Пивоварський. Київ : Основи, 1996. 345 с.

5. Національна економіка в системі світового господарства : навч. посіб. /Л. Ю. Мельник, Б. В. Душин, М. Х. Корецький, С. О. Сафронов. Дніпропетровськ : Січ, 1999. 138 с.

6. Подвисоцький Ю. А. Практичні аспекти стимулювання надходження прямих іноземних інвестицій. *Зовнішня торгівля: право та економіка*. 2009. № 6 (47). С. 74–77.

7. Марцин В. С. Особливості залучення іноземних інвестицій за умов виходу з кризи. *Проблеми науки*. 2011. № 3. С. 2–9.

8. Данілов О. Д., Івашина Г. М., Чумаченко О. Г. Інвестування : навч. посіб. Ірпінь : 2001. 364 с.

9. Абрамович І. В. Напрями активізації державної політики щодо залучення іноземних інвестицій в економіку України. *Економіка та держава*. 2006. С. 25–27.

10. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. Київ : НАДУ, 2011. Т. 4 : Галузеве управління / наук.-ред. колегія : М. М. Іжа (співголова), В. Г. Бодров (співголова) та ін. 2011. 648 с.

11. Васильченко Г. Місцевий економічний розвиток і прямі іноземні інвестиції. *Галицький економічний вісник*. 2009. № 1. С. 35–41.

12. Портфельне інвестування : навч. посіб. / А. А. Пересада, О. Г. Шевченко, Ю. М. Коваленко, С. В. Урванцева. Київ : КНЕУ, 2004. 408 с.

13. Диха М. В. Оцінка стану та перспектив залучення іноземних інвестицій в економіку України. *Вісник Хмельниц. нац. ун-ту. Економічні науки*. 2008. № 4. Т. 3. С. 123–126.

14. Стадницька О. М. Державне регулювання інвестиційною діяльністю через фондовий ринок. *Вісник Бердянск. ун-ту менеджменту і бізнесу*. 2011. № 2 (14). С. 44–47.

15. Музиченко А. С. Засоби залучення інвестицій в регіони. Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. 2000. Вип. 11. С. 66–74.

16. Інвестиційна політика регіонального розвитку : монографія / за ред. І. В. Ковальчука. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 345 с.

17. Біла С. О., Жаліло Я. А. та ін. Регіональний розвиток і державна інвестиційна політика : навч. посіб. Київ : НАДУ, 2019. 259 с.

18. Офіційний портал «Децентралізація» – Управління публічними інвестиціями на місцевому рівні. URL: https://decentralization.gov.ua

19. Антоненко П. Державна інвестиційна політика: теорія і практика. Київ : КНЕУ, 2021. 345 с.

20. Нечипорук Н. Інвестиційна політика в умовах економічної нестабільності. Київ : НДЦ ІПР НАН України, 2022. 167 с.

21. Свіріденко С. Інвестиційний клімат регіонів України: теорія та практика. Харків : ХНЕУ, 2020. 190 с.

22. OECD. Investment Policy Reviews: Ukraine. Paris : OECD Publishing, 2021.

23. Павлюк К. Інституційне забезпечення регіонального розвитку. Київ : НАДУ, 2020. 120 с.

24. Європейська Комісія. Політика сталих інвестицій та регіональний розвиток. URL: https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/wp-content/uploads/2024/03/plan-ukraine-facility.pdf

25. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р.: станом на 1 січ. 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр

26. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/1560-12

27. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/280/97-%D0%B2%D1%80

28. Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні: Закон України від 17.12.2020 № 1116-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-IX

29. Бюджетний кодекс України: Кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17

30. Постанова Кабінету Міністрів України з питань регіонального розвитку: постанови Кабінету Міністрів України // Офіційний сайт Міністерства розвитку громад та територій України. URL: https://mindev.gov.ua/upravlinnia-publichnymy-investytsiiamy/normatyvni-dokumenty

31. Про публічно-приватне партнерство: Закон України; перелік від 19.06.2025 № 4510-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/4510-20

32. Методичні рекомендації щодо підготовки та проведення оцінки державного інвестиційного проекту: Методичні рекомендації; Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 22.12.2017 №. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/v1865731-17

33. Карпунь І. Н. Державна інвестиційна політика та механізм її реалізації : монографія. НАН України. Ін-т регіональних досліджень. Львів : РВВ НЛТУ України, 2011. 390 с.

34. Лисяк Н. М. Інтегрований розвиток урбанізованих систем : монографія / ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України», Нац. університет «Львівська політехніка». Львів, 2025. 311 с.

35. Івашко О. А. Архітектоніка публічного інвестування соціально-економічного розвитку регіонів : монографія / наук. ред. І. З. Сторонянська. Луцьк : Вежа-Друк, 2025. 416 с.

36. Продуктивна спроможність економіки регіонів : електронна монографія / наук. ред. С. Л. Шульц . Львів : Ін-т регіональних досліджень НАН України, 2025. 479 с.

37. Просторовий розвиток економіки України : електронна монографія / наук. ред. В. С. Кравців, І. З. Сторонянська. Львів : Ін-т регіональних досліджень НАН України, 2024. 451 с.

38. Безпарточний М., Безпарточна О., Ломоносов Д. Організаційна та інституційна основи залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні. *Економіка та суспільство*. № 67. 2024. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4898/4840

39. Інвестиційна діяльність в Україні: зміст та напрями розвитку. Міністерство економіки України. URL: https://me.gov.ua/view/a552d111-ce35-4b57-81ad-de90be7de2dc

40. Марущак С. М. Механізми залучення міжнародних інвестицій у розвиток територіальних громад. *Наукові інновації та передові технології. Серія: Управління та адміністрування; Право; Економіка; Психологія; Педагогіка*. 2024. № 6 (34). С. 888–902.

41. Стратегічне планування розвитку територій: теорія і практика / за ред. В. М. Гейця. К.: КНЕУ, 2020. 350 с.

42. Єфімова Г., Павлова М. 2024. Оцінювання ефективності міжнародних інвестицій у діяльності територіальних громад України. *Економіка України*, 2024. № 67(4(749). С. 68–86.

43. Інвестування: міжнародний досвід. Монографія/ С.О. Гуткевич, П.О. Сидоренко, А.С. Соломко, Р. Смик, В. Рябенко; за заг. ред. проф. Гуткевич С.О. Харків «Діса плюс», 2017. Т 2. 216 с.

44. Петренко О.П., Шевченко А.А., Атамась Г.П. Інституційне забезпечення державного управління у сфері залучення інвестицій в національну економіку. 2021. URL: http://lib.osau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4472/1/33.pdf

45. Зеленецький В.О. Удосконалення державної інвестиційної політики України: магістерська робота. 2023. 64 с. URL: https://irlykhuml.univer.km.ua/server/api/core/bitstreams/3b02abd4-db57-4ab2-8c25-22f427463aa9/content

46. Майорова Т. В. Інвестиційний процес і фінансово-кредитні важелі його активізації в Україні : монографія. Київ : КНЕУ, 2023. 332 с.

47. Школа І.М. Інвестиційний менеджмент: навчальний посібник. І.М. Школа, А.А. Вдовічен, О.М. Верстяк, О.В. Соколюк. Чернівці: ЧТЕІ КНТЕУ. 368 с.

48. Менеджмент регіонального розвитку: монографія. / за ред. О. В. Васильєва, К. А. Фісуна; Харк. нац. акад. міськ. госпва. Х.: ХНАМГ. 2010. 375с.

49.Забаштанський М.М., Сідор І.П. Державно-приватне партнерство у забезпеченні сталого соціально-економічного розвитку територіальних громад. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 6. С.18-23

50. Нагорна О., Василишен Ю., Рябий Р., Мураховський М. Державно-приватне партнерство у відбудові України. *Актуальні проблеми економіки*. № 11 (281), 2024. С.101-108

51. Відбудова для розвитку: зарубіжний досвід та українські перспективи: міжнародна колективна монографія [редколегія, голова д.е.н. В.В.Небрат]; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2023. 571 с. URL: http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2023/08/Reconstruction-for-development.pdf

52. Leveraging Megatrends for Cities and Rural Areas. Paris: OECD Publishing, 2019. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-regional-outlook-2019_9789264312838-en.html

53. World Bank. Local Economic Development: Fueling Private Sector Investments and Growth. Washington, DC: World Bank, 2018/2019. URL:

https://documents1.worldbank.org/curated/en/947611624606675453/pdf/Local-Economic-Development-Fueling-Private-Sector-Investments-and-Growth.pdf
54. European Commission. Cohesion Policy and Territorial Development. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/what/territorial-cohesion_en?etrans=el
55. Local Governance and Investment Projects. Berlin: Springer, 2020.URL: https://link.springer.com/search?query=Local+Governance+and+Investment+Projects+2020
56. Market update review of the European Public-private Partnership market in 2024. European PPP expertise centreMarch 2025. URL: https://www.eib.org/attachments/lucalli/20250010_epec_market_update_2024_en.pdf
57. Щодо розвитку державно-приватного партнерства як механізму активізації інвестиційної діяльності в Україні». Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: https://www.niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/schodo-rozvitku-derzhavnoprivatnogo-partnerstva-yak-mekhanizmu-aktivizacii
58. Саме державно-приватне партнерство може стати драйвером залучення коштів в Україну – вважають у Комітеті з питань економічного розвитку. Комітет з питань економічного розвитку. URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/230376.html